

בע"מ 4547/06

בפני : כבוד השופטת ע' ארבל

המבקש : פלוני

נ ג ד

המשיבה : פלונית

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בתל-אביב-יפו מיום 26.4.06 בע"מ 1178/04 שניתן על ידי
כבוד השופטת י' שטופמן

בשם המבקש : עו"ד א' פלדמן, עו"ד ש' שובר ועו"ד ש' כהן

החלטה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו מיום 26.4.06, אשר דחה את הערעור שהגיש המבקש על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה מיום 18.3.06, בו הורה בית המשפט לאכוף הסכם יחסי ממון וגירושין שנערך בין המבקש למשיבה ביום 19.11.85, על דרך של מינוי כונס נכסים למשק חקלאי (להלן: המשק), ומכירתו לכל המרבה במחיר.

1. אלו עיקרי העובדות וההליכים המשפטיים הצריכים לעניין: המבקש והמשיבה הינם בני זוג לשעבר - הם נישאו זה לזו בשנת 1977 והתגרשו בשנת 1985, שאז גם חתמו על הסכם יחסי ממון וגירושין, אשר אושר וקיבל תוקף של פסק דין. במסגרת ההסכם הגיעו הצדדים להסדר לפיו, בין היתר, יימכר המשק החקלאי, אשר היה ברשותם, והתמורה ממכירתו, לאחר ניכוי חובות והוצאות שונים, תתחלק ביניהם.

בסופו של דבר, מכירת המשק לא יצאה אל הפועל: הניסיונות שנעשו במהלך השנים 1985-1990 למכור את הזכויות במשק ולחלק את תמורתו כאמור בהסכם הגירושין לא צלחו, ובעקבות זאת החל להתנהל בין הצדדים משא ומתן בניסיון להביא לסיומה את "פרשת המשק". במסגרת זאת, התגבשו בין הצדדים הסכמות שונות (הטיוטות צורפו כמוצגים נ/1, נ/2 ו-נ/5 בבית המשפט קמא; להלן: ההסכם המתקן), אולם לבסוף, אף אחת מהן לא באה לידי ביטוי בהסכם חתום. המבקש המשיך להתגורר במשק, ואף נישא בשנית, ומספר שנים לאחר מכן, התגרש בשנית. במסגרת גירושיו

השניים, ערך המבקש הסכם גירושין עם אשתו השנייה, ומשלא עמד בהתחייבויותיו על פי ההסכם, תבעה גרושתו את אכיפתו. בהמשך, נודע למשיבה כי בין המבקש לגרושתו השנייה עומד להיחתם הסכם פשרה לפיו הוא מעביר לה את כל זכויותיו במשק, ולפיכך הגישה המשיבה לבית המשפט לענייני משפחה בתל אביב תובענה נגד המבקש, להבטחת זכויותיה על פי הסכם הגירושין.

2. בית המשפט לענייני משפחה (כב' השופט ש' שוחט) דחה את בקשתה של המשיבה למתן פסק דין הצהרתי לפיו רשאית היא להירשם במנהל מקרקעי ישראל כחוכרת של מחצית הזכויות במשק, אולם קיבל את תביעתה החלופית, והורה על אכיפתו של הסכם יחסי הממון והגירושין שנערך בין הצדדים בשנת 1985, בכל הנוגע לזכויותיה של המשיבה במשק, על דרך מינויו של כונס נכסים לשם מכירת המשק. המבקש טען כי חרף העובדה שההסכם המתקן, אשר במסגרתו ויתרה לכאורה המשיבה על כל זכות שהיתה לה במשק ועל כל טענה או דרישה בקשר אליו, לא נחתם, הוראותיו בוצעו בפועל, והמשיבה קיבלה את כל המגיע לה על פיו, וממילא גם על פי הסכם הגירושין. לדבריו, אין בעובדה שההסכם לא נחתם כדי לפגוע בתוקפו, שכן הסכם שהצדדים פעלו על פיו ומומש במלואו - תקף הוא, ובנוסף, ממילא אין מדובר בהסכם המהווה שינוי של הסכם ממון, ועל כן תקף הוא אף בלא אישור בית המשפט. בית המשפט דחה את טענותיו של המבקש, וקבע כי אף שהמשיבה קיבלה את הסכום שהגיע לה על פי ההסכם שצפוי היה להיחתם, אין ראיה לכך שויתרה על זכויותיה במשק, ומשכך גם אין ראיה לכך שקיבלה את כל המגיע לה על פי הסכם הגירושין. לאור זאת, הורה בית המשפט, כאמור, על אכיפת הסכם הגירושין בכל הנוגע לזכויות המשיבה במשק, ומינה כונס נכסים לביצוע מלא של הוראות ההסכם ביחס למשק.

3. על פסק דין זה הגיש המבקש ערעור לבית המשפט המחוזי בתל אביב. בית המשפט המחוזי (כב' השופטת י' שטופמן) דחה את הערעור. קביעותיו העיקריות של בית המשפט היו כדלקמן: ראשית, קבע בית המשפט, כי בהתאם להוראת סעיף 1 לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973, שינויו של הסכם בין בני זוג המסדיר יחסי ממון ביניהם, צריך להיעשות בכתב, והלכה היא שדרישת הכתב בעניין זה הינה מהותית ולא הוכחתית גרידא. לפיכך, משלא נחתמו טיוטות ההסכם המתקן, ומשלא זכה ההסכם המתקן, כדין, לאישורו של בית המשפט, לא ניתן להסתמך על הסכמים נטענים בעל פה לשם עיגון זכות כלשהי, כמו גם לשם ביטול חיוב בו חויב המבקש מכוח הסכם הגירושין, אשר קיבל תוקף של פסק דין. שנית, קבע בית המשפט, כי לאור העובדה שהמבקש הודה בקיומה של עילת התביעה אך טען לפירעונו של החוב שהוטל עליו מכוח נסיבות המאחרות למועד התגבשותו של החיוב, חל עליו כלל ה"הודאה והדחה", המעביר לפתחו את החובה להוכיח כי פרע את החיוב שהוטל עליו. אולם,

לדברי בית המשפט, המבקש לא עמד בנטל זה, ולא הוכיח כי פרע את חיוביו מכוח הסכם הגירושין. מעבר לכך, צוין, כי גם אם תתקבל טענתו של המבקש כי נתעוררו פירכות וסתירות בגרסת המשיבה, הרי שלאור חולשתה הראייתית של גרסתו, נראה כי צדק בית המשפט קמא בקבלו, בנסיבות העניין, את תביעת המשיבה. בית המשפט ציין גם כי אין לקבל את טענת המבקש לפיה אין ממש בטענת המשיבה כי הימנעותה מנקיטת פעולה כלשהי נגדו, לאורך השנים, נבעה מההסכמה ביניהם על דחיית מועד מכירת המשק עד להגעת ילדיהם המשותפים לבגרות, וכי מטרתה היחידה בהגשת התובענה היתה לדאוג לטובת ילדיהם המשותפים עם המבקש. זאת, היות ולדברי בית המשפט, נמצאו לטענות אלו של המשיבה תימוכין בחומר הראיות. לבסוף, הדגיש בית המשפט, כי המבקש, חרף טענותיו בעניין, לא עמד בהתחייבויותיו השונות מכוח טיוטות ההסכם המתקן, ולפיכך, דחה אף את טענתו לפיה משנהגו הצדדים על פי הוראות ההסכם המתקן, יש ליתן לו תוקף, למרות שלא נחתם. לאור כל זאת, דחה, כאמור, בית המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש.

4. בבקשה שלפניי, המשתרעת על למעלה מ-80 עמודים, עותר המבקש ליתן לו רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, ולחלופין, לדון בבקשתו כבערעור ולהורות על ביטול פסקי הדין שניתנו על ידי בית המשפט המחוזי ועל ידי בית המשפט לענייני משפחה, וכן ליתן לו כל סעד אחר שימצא בית משפט זה לנכון. לטענת המבקש, לוקה פסק דינו של בית המשפט המחוזי בטעויות עובדתיות ומשפטיות ניכרות ויש בו כדי לגרום לו עיוות דין חמור.

5. עיינתי בטענות המבקש וכן בהחלטות הערכאות דלמטה והגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות. הלכה היא כי בית המשפט העליון יעניק רשות לערער ב"גלגול שלישי" רק במקרים בהם מתעוררת שאלה משפטית, ציבורית או חוקתית, שהינה בעלת חשיבות החורגת מן העניין שיש לצדדים הישירים בהכרעה במחלוקת (ר"ע 103/82 חניון חיפה נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982)).

6. במקרה דנן, עיון מעמיק בבקשה מעלה כי מרבית טענותיו של המבקש, לא רק שהועלו כבר בפני הערכאות קמא ונדונו על ידן, אלא שהן נוגעות לקביעות וממצאים עובדתיים גרידא, אשר נקבעו על ידי ערכאות אלו. כך לדוגמה, טוען המבקש כי שגה בית המשפט המחוזי בדחותו את הטענה לפיה תביעת המשיבה היתה תביעה פיקטיבית, נוכח העובדה שנרקמה ביניהם הסכמה לפיה המשיבה תגיש את תביעתה נגדו כ"תביעת מגן", על מנת לסייע בהגנתו במסגרת התביעה שהגישה נגדו גרושתו השנייה. עוד טוען הוא, למשל, כי שגה בית המשפט בכך שקיבל את טענת המשיבה לפיה הצדדים הסכימו על דחיית מועד מכירת המשק, וכן כי שגה בית המשפט בהתעלמו ממסכת העובדות

והראיות ממנה עולה כי המשיבה קיבלה את כל שהגיע לה על פי הסכם הגירושין וכי ההסכם המתקן מומש במלואו חרף העובדה שלא נחתם. לאור טענות אלו ואחרות, גורס המבקש כי דין תביעתה של המשיבה היה להידחות.

7. כידוע, בית משפט זה אינו נוטה להתערב בממצאים עובדתיים מסוג זה, אשר נקבעו על סמך התרשמותה של הערכאה הדיונית מהעדים שהופיעו לפניה ומהמוצגים שהובאו בפניה, ואשר נבחנו בשנית על ידי ערכאת הערעור. מה גם, שבמקרה שלפנינו, נוגעים ממצאים אלו לדלת אמותיה של המחלוקת בין הצדדים ואינם מעוררים שאלה משפטית בעלת חשיבות ציבורית כלשהי, ולפיכך, אינם מצדיקים את התערבותו של בית משפט זה. לאור זאת, לא מצאתי כי יש מקום להידרש לטענות אלו ואחרות שהעלה המבקש, הנוגעות כולן לעניינים שבעובדה. למעלה מן הדרוש, יוזכר, כי אף אם טעו הערכאות דלמטה בקביעותיהן בעניינים אלו, אין בכך כדי להצדיק התערבותו של בית משפט זה, שכן אף בכך אין מעבר לעניינם של הצדדים הישירים למחלוקת (רע"א 5568/92 שיכון עובדים בע"מ נ' ערים חברה לפיתוח עירוני בע"מ, תק-על 92(4) 107 (1992); רע"א 3954/98 קנית השלום השקעות בע"מ נ' מ.ס.י.פ. בע"מ, תק-על 98(3) 73 (1998)).

8. מעבר לטענות המבקש בדבר העוול שנגרם לו, טוען המבקש כי בקשתו מעלה שאלה משפטית בעלת חשיבות עליונה, המצדיקה מתן רשות ערעור על פי הכללים הנוהגים בבית משפט זה. שאלה זו הינה מה דינו של הסכם ממון שהצדדים פעלו על פיו וממשו את תוכנו במלואו, אך בדרך שונה ממה שהוסכם לכתחילה, כאשר שינויו של ההסכם לא הובא לאישור פורמאלי בבית המשפט. לטענת המבקש, יש להכיר בתוקפו של הסכם אף אם לא נחתם, הן מקום בו הצדדים פעלו על פיו והביעו בכך את גמירות דעתם ביחס לאמור בו, והן מקום בו צד להסכם נהג בחוסר תום-לב קיצוני, המצדיק התגברות על פגמים בחוזה. במקרה דנן, סבורני כי אף בהיבטים אלו אין מקום לקבל את טענות המבקש.

9. השאלה האם יש מקום להכיר בתוקפו של הסכם ממון שלא אושר על ידי בית המשפט לא זכתה לתשובה חד-משמעית בפסיקה, ויש לגביה דעות לכאן ולכאן, בתלות בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה. מחד גיסא, יש הסוברים כי אישור המוענק על ידי בית משפט להסכם ממון מהווה תנאי לתקפותו, ומאידך גיסא, יש הרואים באישור זה רובד נוסף להסכם שערכו בני הזוג, אשר לפיו, גם הסכם ממון שלא אושר על ידי בית המשפט, עשוי להיחשב להסכם תקף על פי דיני החוזים (לסקירה ממצה של הגישות בעניין, ראו: ניסים שלם יחסי ממון ורכוש – הלכה ומעשה 153-173 (2001)). בענייננו, כזכור, לא רק שטיוטות ההסכם המתקן לא אושרו על ידי בית המשפט, אלא גם שעל פי

הממצאים העובדתיים שקבעו הערכאות דלמטה בפסק דינן, לא עמד המבקש בהתחייבויותיו השונות מכוחן של טיוטות אלו, ולפיכך, קבעו הן, כי לא מומש במלואו ההסכם המתקן (כמו גם הסכם הגירושין המקורי). לאור זאת, כאמור, דחו הערכאות דלמטה את טענת המבקש לפיה משנהגו הצדדים בפועל על פי הוראות ההסכם המתקן, יש ליתן לו תוקף. במצב דברים זה, אף אם נלך בדרכה של העמדה המקלה בסוגיה, לא ניתן לומר כי ההסכם בענייננו משקף את גמירות הדעת הנדרשת, ולו לצורך דיני החוזים, כדי ליתן לו תוקף מחייב. לאור האמור, אין מקום, לטעמי, להידרש אף לטענת המבקש לפיה אין חובה לאשר שינויים בהסכם ממון הנעשים על ידי בני זוג שהתגרשו – טענה לה מצא המבקש תימוכין אך ורק בפסק דין בודד שניתן על ידי בית המשפט לענייני משפחה בתל אביב בשנת 2004. בהקשר זה, יש לומר, כי בניגוד לטענת המבקש, בית משפט זה דווקא הרחיב בעבר את הדרישות הצורניות החלות על הסכם ממון, ובכלל זאת- הצורך באישורו של בית המשפט להסכם, גם על שינוי הסכם ממון שנעשה לאחר גירושי בני הזוג (ראו: ע"א 419/84 טוכמינץ נ' כרמל (טוכמינץ), פ"ד לט(1) 287 (1985); ע"א 486/87 אבידור נ' אבידור, פ"ד מב(3) 499 (1988)).

יוצא, אם כן, כי אף אם גלומה בטענת המבקש שאלה בעלת חשיבות ציבורית הראויה להכרעתו של בית משפט זה, הרי שנוכח העובדה כי טענתו של המבקש מתבססת על מצב עובדתי לכאורי שאינו עולה בקנה אחד עם הקביעות העובדתיות שקבעו הערכאות דלמטה, איני סבורה כי זהו המקום והעת הראויים לליבונה של הסוגיה המועלית על ידו. עוד יוזכר בהיבט זה, כי ככלל, אף אם מעלה עניין כלשהו שאלה משפטית חשובה, לא נהוג להעניק לגביו רשות ערעור במצב בו לא יהא בכוחו של פתרון השאלה, ממילא, כדי להשפיע על מערך הזכויות של בעלי הדין ועל היחסים המשפטיים ביניהם (ראו: המ' 71/52 מיקא נ' נתנזון, פ"ד ז(2) 1155 (1953)). זהו, לטעמי, המצב בענייננו.

10. אף דין טענתו של המבקש לפיה יש בחוסר תום-הלב של המשיבה כדי להצדיק התגברות על הפגמים בהסכם המתקן, להידחות. ממצאיו של בית משפט השלום, אשר שמע את הצדדים והתרשם מגרסותיהם, אינם נוטים לטובת מתן אומן בגרסתו או ביושר ליבו של המבקש, וזאת בלשון המעטה. בית המשפט ציין בפסק דינו כי אין הוא מאמין למבקש ולעדים מטעמו, וקבע כי המבקש הצהיר הצהרות שקריות; עשה שימוש לרעה בהליך המשפטי; וניסה באופן בלתי הוגן "להפיל את המשיבה בפח". טענתו של המבקש בדבר חוסר תום ליבה של המשיבה נעדרת, אם כן, כל תימוכין בממצאי הערכאות דלמטה, ובמצב דברים זה, איני סבורה כי ראויה היא להישמע.

11. בנוסף לטענת המבקש בעניין תום-ליבה של המבקשת, הוסיף המבקש וטען כי שגה בית המשפט המחוזי "בהתעלמו מהחובה להחיל את עקרונות תום הלב, אכיפה בלתי צודקת, פרשנות בלתי צודקת ודוקטרינת שינוי הנסיבות על פרשנותו של חיוב המבוסס על הסכם בין הצדדים". בנסיבות העניין, איני סבורה כי יש ממש אף בטענות אלו, נוכח העובדה כי אף הן, מבוססות על טענות המבקש אשר נסתרו בפסיקת הערכאות דלמטה בעניין מימושו המלא של ההסכם המתקן ובעניין קבלת המשיבה את כל שהגיע לה על פי הסכם הגירושין.

12. סיכומי של עניין: לא מצאתי כי יש בטענות המבקש כדי להצדיק מתן רשות ערעור על פסקי הדין שניתנו על ידי הערכאות דלמטה. הבקשה, איפוא, נדחית.

לפני סיום, איני יכולה שלא להתייחס לעובדה כי הבקשה שלפניי נוסחה, בלשון המעטה, באריכות יתרה: הבקשה עצמה מונה, כאמור, למעלה מ-80 עמודים, ואליה צורף כך עב-כרס של מוצגים ואסמכתאות. איני סבורה כי היה לכך הצדק ענייני כלשהו. מקום בו בעל דין חורג באופן קיצוני מן המקובל והנדרש, ובכך גורם לבזבוז זמן שיפוטי, עשוי להצדיק פסיקת הוצאות לטובת המדינה, אף אם אין מדובר בדיון בעל-פה ואף אם אובדן הזמן הוא בעצם היזקקותו של בית המשפט להליך (רע"א 1514/06 תדיראן מוצרי צריכה בע"מ נ' שאול (טרם פורסם, 24.4.2006)). המקרה הנוכחי מצדיק, לטעמי, השתת הוצאות לטובת אוצר המדינה. המבקש ישא בהוצאות בסך 3,000 ש"ח לטובת אוצר המדינה. משלא נתבקשה תגובת המשיבה - אין צו להוצאות לטובתה.

ניתנה היום, ט"ו בסיון תשס"ו (11.6.06).

ש ו פ ט ת